

## РИСКОВЕ И НЕСИГУРНОСТ, ЮЛИ 2014

ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА РИСКОВЕТЕ С ОЦЕНКА ЗА ДИНАМИКАТА НА  
НЕСИГУРНОСТТА В БЪЛГАРИЯ



*В този периодичен доклад се синтезират и анализират националните рискове на базата на създадените в периода март – юни 19 документа на ЛУР. Динамиката на рисковете се проследява с нашата Методология.*

*При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозите не изразяват политически пристрастия; не третират предмета на анализа положително или отрицателно; не дават аргументи за ползата или за вредата от несигурността; третират я единствено от гледната точка на рисковете и опитите за тяхното управление. Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.*



## Резюме

Според Методологията на ЛУР страната е обхваната от обща криза.

Предстоящите през есента предсрочни избори няма да променят политическата система; вероятността кризата да хронифицира е много висока, поради това, че политическите партии, които имат преобладаващата част от доверието на избирателите, нямат потенциал или воля за реформи.

Коалиционно управление, доминирано от ГЕРБ, е най-вероятната перспектива, но то изисква предефиниране на самия модел на партията. „Семейната“ (ЕНП) коалиция – тази с Реформаторския блок, налага най-съществени промени в ГЕРБ и носи високо равнище на риск и за двете формации.

Изборът на коалиция ще бъде осъществен от лидера на ГЕРБ съобразно неговите лични преценки и предпочитания. Може да се каже единствено, че следващото управление, вероятно около ГЕРБ, едва ли ще има качествено различен подход към управлението на страната – част от неговия дневен ред вече се задава от кризата, а още по-съществена част – от неговия неуспешен мандат и известни управленски стереотипи.

До изборите не е възможна критична маса от промени, които да доведат до принципно нови отношенията между бизнеса и политиката, а следователно и за трайно излизане от политическата криза след тях.



## Увод

В този периодичен доклад за рисковете за сигурността се прави обобщение на анализите и изследванията на ЛУР в периода март – юни 2014 г. В 19 периодични, междинни и извънредни доклади и авторски статии е изследвано развитието на политическата криза, на външните рискове за страната и на обстоятелствата, повлияли на сигурността на страната. На основата на тези доклади ще оценим динамиката на несигурността и ще посочим някои крайно необходими управленски въздействия за тяхното предотвратяване и намаляване на щетите.

Ще следваме структурата на петте секторни индекса на несигурност и техните показатели от Методологията за определяне на Общ индекс на несигурност (ОИН).<sup>1</sup>

Новите обстоятелства, определящи нивото на несигурност в страната, са:

*Първо.* Управляващият съюз БСП/КБ, ДПС и „Атака“ претърпя поражение на европейските избори, вследствие на което трите партии публично оттеглиха доверието си от правителството; управляващото мнозинство в Народното събрание влезе в конфликт и се разпадна. Предстои форматиране на политическата криза в установените от Конституцията процедури и норми: подаване на оставка от правителството; даване на мандати от Президента за съставяне на правителство; опити (откази) на парламентарните партии; разпускане на Народното събрание; назначаване на служебно правителство; и насрочване на предсрочни парламентарни избори. Тези фази на политическата криза не могат да бъдат прескочени и

пренебрегнати от институциите. Сбъдна се по-вероятният прогнозен сценарий на ЛУР за значението и влиянието на изборите за Европейски парламент върху политическата система на страната – те предизвикаха политическа криза.

*Второ.* Българското правителство се опита да влезе в конфликт с органите на ЕС по отношение на строителството на „Южен поток“; започна наказателна процедура срещу България; отправена бе заплаха за спиране на европейските фондове и премиера устно преустанови строителството. Конфликтът на Москва с НАТО и ЕС по повод анекса на Крим и предизвикването на въоръжени конфликти в източните украински области, ескалира в пропагандната война срещу бившите сателити от Източна Европа. Тя се води особено настойчиво в най-уязвимата за това страна – България. Спирането на „Южен поток“ усили конфронтацията. В нея, на страната на Кремъл, се включиха вътрешни сили – корпоративни интереси, свързани с доминиращите парламента фракции, заинтересовани от строителството и разпределението на печалбите. Бе потвърдена прогнозата на ЛУР за сблъсък по повод заобикалящия Украйна газопровод и последиците от него.

*Трето.* Фактическото изпълнение на макроикономическите показатели за първата трета на 2014 г. се оказа далече от планираните от управляващите макроикономически показатели: дефлацията и много ниските темпове на реален растеж формират по-нисък номинален БВП от очаквания и, следователно – по-ниска основа за облагане с косвени данъци; закономерно приходите в Консолидирания бюджет в същия период са по-ниски в номинално изражение от тези в предходната година, а трябваше да ги надвишават с 800 млн. лева. При линейна екстраполация на неизпълнението до края на годината ще се потвърдят прогнозите на ЛУР за по-нисък от предвидения БВП и за несъбираемост на приходите с 1.2–1.5 млрд. лева. Напълно се потвърждават прогнозите на ЛУР за макрорамката и бюджетните приходи.

*Четвърто.* Политическата криза удари банковия сектор на страната: прокуратурата повдигна обвинение срещу подуправител на БНП и разпитва членове на нейния Управителен съвет. За да предотврати банкова паника и недостиг на ликвидност, БНБ постави две търговски банки под особен надзор, като отстрани техните управителни, надзорни органи и акционери; трудно и с външна помощ бе отклонена атака срещу третата по големина банка в страната. Същата криза се развива в електроенергетиката: финансовото състояние на производителите и НЕК е изключително тежко; заплахата за отнемането на лицензите на ЕРП-та остава. Напрежението в двата сектора не е преодоляно, предстои развързката. Констатацията ни в предишния доклад бе: *„Финансово-икономическият сектор и секторът на енергетиката започват да изпитват първите сериозни трусове на дестабилизация, които ние предвидихме.“*<sup>2</sup>

*Лето.* Напълно се потвърди и прогнозата ни за политическата неефикасност на потушаването на социалното напрежение с програмата на „малките социални стъпки“; от нея се отказаха нейните автори – синдикатите, които се обърнаха срещу правителството.



### Динамика на общите рискове

Нов признак за критична уязвимост на националната сигурност е почти успешният опит за дестабилизиране на *банковата система и валутния борд* на страната. Независимо от кого е предприет – външна намеса, вътрешни политико-корпоративни

конфликти, от партии и институции, опитът вкара банковия сектор в криза, поради неспособност на службите за сигурност да го отразят. Отговорните институции изпаднаха в ступор и в критичния момент бяха на прага да нанесат, с „банкова ваканция“, непоправим удар върху икономиката, доходите и заетостта.

Европейската комисия предостави, с необикновена за институцията спешност, 3,3 млрд. лева на българските банки, като оцени, че механизмът ще предостави нужната и пропорционална ликвидност *в контекста на външни за системата, небанкови обстоятелства*. Тази диагноза доказва, че проблемът не е в банките и в банковата система, тежкия пробив е в системата за защита на финансовата сигурност на България.

Към приключването на този доклад заплахата от банкова паника и криза все още не е преодоляна. След това предстои изясняване на причините за пробива във финансовата сигурност на страната и противодействие. Докато този цикъл не завърши, банковата криза може да се повтори отново в друг следващ момент от време.

*Трайна загуба на население.* ЛУР анализира Доклада за качеството и методите за преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г.<sup>3</sup> на НСИ, в който е дадена обективна и професионална оценка за допуснатите нарушения при преброяването на населението и жилищния фонд през 2011 г., и разкри причините за нарушенията:

*Първо.* Скоростта на изменение населението на страната показва резки сривове на броя му след трите последни преброявания през 1992, 2001 и 2011 г. Няма други обяснения за тези сривове точно в годините на преброяванията, освен изчистване на натрупалите се грешки в годишните оценки. Тези системни грешки могат да бъдат обяснени единствено с *неточно отчитане на механичния прираст*. Средният годишен спад на населението за 10-те години между последните две преброявания вероятно надвишава с повече от 20% официалните данни.

*Второ.* Използвани са *дефектни определения и аргументи*. Съгласно „Регламент (ЕО) № 763/2008 на Европейския парламент и на Съвета“ за НСИ „население“ означава *националното, регионалното и местното население по своето обичайно местопребиваване*<sup>4</sup> към референтната дата. Определението, дадено в Закона за преброяване на населението и жилищния фонд 2011 г. за „обичайно местопребиваване“,<sup>5</sup> се различава съществено от чл. 48 ал. 7 на Кодекса на международното частно право и от практиката на българските съдилища, която изисква да се установи повече от 185 дни пребиваване в страната, за да бъде признато „обичайно местопребиваване“. Вследствие на дефекта, механичният прираст при преброяването отчита *лицата, които са декларирали пред властите промяна на настоящия си адрес от страната в чужбина и от чужбина в страната*. С тези декларации не може да се даде точна класификация дали лице, пребиваващо в чужбина, отговаря на даденото по-горе определение за *обичайно местопребиваване*.

*Трето.* Некоректно е и сравняването на данните на НСИ с тези на Главна дирекция ГРАО към МРРБ. За ГРАО „население“ са всички български граждани и някои категории чужди граждани: по своите определения данните принадлежат на различни множества и затова не могат да бъдат сравнявани.

Първият негативен резултат е докладът „Демографската политика в Република България – от предизвикателства към възможности“<sup>6</sup> на Министерството на труда и социалната политика, което има отговорността да наблюдава, контролира и

координира изпълнението на основните стратегически решения на МС по отношение на демографската политика. Докладът е опортюнистичен: определя демографската криза като „демографски промени, проблемни дисбаланси, предизвикателства“; приспособява се към условията на момента, примирява се с кризата и не предлага противодействие срещу нея; препоръчва на изпълнителната власт да не се противопоставя на самата криза, а да ограничава щетите върху поразените от нея системи; не взема отношение към тежкия дефект в метаданните.

Страната е без реалистична политика за противодействие и овладяване на тежката демографска криза. Управлението не назовава смело и откровено опасностите от нея; не предлага единна демографска стратегия и политика за страната; не е аргументирано с надеждни данни и прогнози; не е гарантирано с финанси и ресурси. Всичко това води до най-потискащия извод за стихийно развиваща се демографска криза.

Развитието на най-сериозният *външен риск за сигурността* в Източна и Централна Европа, включително и за България е изцяло в рамките на прогнозите на ЛУР. След избирането на Петро Порошенко за президент на Украйна, Москва загуби оперативната си инициатива и премина в отбрана: призна избора на украинския президент, не призна „референдумите“ и изостави проруските сепаратисти в източните украински провинции; сключи неблагоприятен газов договор с Китай в усилията си да запази позиции на пазара на газ в ЕС. Поддържането курса на рублата коства загуба на значителни резерви от централната банка. Икономиката на страната и банките понесат силен отлив на чуждестранни и местни инвестиции; икономиката влиза в рецесия. Санкциите върху отговорните за агресията лица от кръга на Путин нарастват. Разходите за Крим се оказаха непредвидено високи, както и тези за воденето на военни действия и поддържането на висока бойна готовност на границата с Украйна.

Противно на някои надежди това не намали, а усили рисковете за България. Правителството, след известна съпротива на натиска на ЕК, спря „Южен поток“ и, по определението на руските медии, нанесе „удар в гърба“ на Москва. Реакцията беше влагане на допълнителни усилия и ресурси за предизвикване и усилване на политическа и обща криза в страната; българското обществено мнение и медии станаха арена на пропагандната война на Кремъл; българи застанаха срещу българи на европейските избори, заради интересите на Русия.

Формира се най-сериозния риск за България – да бъде трайно разбита нейната политическа и икономическа система, подобно на тези в Украйна след 2004 г. Кремъл има остра необходимост да създаде примери за назидание на инакомислещите в самата Русия; примери за отрицателните последици от интеграцията в „разпадащия се ЕС“; примери за „неспособността“ на НАТО да гарантира сигурността на гражданите.

Частичен е успехът на правителството за намаляването на броя на *нарушителите на българската зелена граница*, вкл. с изграждане на граничната ограда. В периода 01.01 – 04.07.2014 г. на вход на държавната граница са задържани общо 1848 граждани от трети страни, които нарушават териториалната цялост на страната.<sup>7</sup> Екстраполирането на данните за цялата година показва, че правителството може да намали само около 3 пъти нарушенията от 2013 г. Това ще остави открити редица проблеми пред нормализиране на условията за настаняване; рисковете във всички останали направления ще останат; потокът на незаконно пресичащите българската граница вероятно ще надвиши критерия за безопасно за страната ниво, който, след

повторното си завишаване, е до 2000 нарушения.

Приток на нелегалните имигранти, който надвишава критерия, става опасен за България, поради споменатите в предишния доклад причини: слабостта на социалните мрежи и липсата на финансови средства. Летните месеци показват засилване на натиска на организаторите на нелегалния трафик на хора през българската граница. Нелегалните имигранти не се интегрират културно и езиково в българското общество и създават гета с мизерни условия за живот. Това оставя показателя в зоната на рисковия критерий.

Заплахата от тероризъм премина на заден план, но в хрониките се върнаха случаите на нови многобройни поръчкови убийства. Вълната от битова престъпност в малките населени места доведе до местни показни акции на жандармерията.

*Социалната и етническата, а също и религиозната разпокъсаност се изменят в негативна посока. Около 16% от българските избиратели споделят ксенофобски настроения и расизъм, и са склонни да подкрепят краен национализъм. Зачестяват случаите за насилие и дискриминация по улиците на големите градове. Защитата на малцинствените групи и на верските свободи не е на европейско ниво.*

Вследствие на анализирания динамика, секторният индекс на несигурност, формиран от тази група рискове, е в критичните си стойности.



### **Динамика на политическите рискове**

За втора поредна година в България ще се проведат предсрочни парламентарни избори. Това показва риск от устойчива политическа криза както в първите години на прехода 1990 – 1997 г.; предпоставките в политическата система на страната са налице: управляващи мнозинства, които преследват своите, а не публичните интереси, популистки, без компетентност и воля за реформи; тежко корумпирани държавни институции (политически кабинети и администрация) с нефункционираща система на взаимен контрол; разколебан геополитически избор с нови разделителни линии в обществото и засилващо се външно влияние на Москва върху българската политика.

Основните институции на управлението – НС и МС, са с критично ниско нетно недоверие. Потвърди се прогнозата на ЛУР, че това ще доведе до оставка на премиера и предсрочни парламентарни избори. Недоверието в институциите се дължи на недоверието в управляващите партии; последното бе показано на европейските избори и това доведе политическата система до криза.

На фона на тези процеси, *доверието на бизнеса и доверието на потребителите* изненадващо показват тенденция за повишаване.

*Широкоразпространената корупция* продължава да е сериозен проблем. ЕК спря отпускането на средства по някои оперативни програми, заради констатирани масови нарушения. В нашите оценки показателят остава с критична стойност.

Секторният индекс на политическа несигурност сочи криза.



## Динамика на икономическите рискове

И в този сектор се потвърждават изцяло прогнозите на ЛУР. *Икономиката ще излезе от депресия* вероятно в края на година, когато ще достигне и слабо ще надмине равнището на реалния БВП от 2008 г., но това ще бъде съпроводено с дефлация, което няма да позволи номинален растеж на облагаемата основа.

Външните фактори върху нашия икономически растеж задълбочават отрицателното си въздействие: спада износа за Руската федерация и Украйна; отново се появи заплахата за спиране доставките на газ; натискът за „Южен поток“ се засилва, икономическата конюнктура в ЕС не е добра – вероятен е нов спад на цените на българския износ; остават рисковете за туризма и земеделието.

Неизпълнението на прогнозирания номинален БВП ще се дължи на спадащата стойност на средногодишния хармонизиран индекс на цените, следствие на дефлацията на цените. Това ще бъде една от причините за значително неизпълнение на бюджетните приходи на консолидирана основа и в централния бюджет. Същевременно анализът на разходите показва, че правителството и останалите институции не се съобразяват с намалените приходи и ги увеличават с над 600 млн. лева в консолидираната фискална програма.

*Дефицитът на бюджета за 2014 г.* най-вероятно ще доближи критични стойности на начислена основа. Това очертава перспектива за прекомерен дефицит. ЛУР бяхме първите, които непрекъснато предупреждавахме и препоръчвахме актуализация на бюджета още от февруари 2014 г.<sup>8</sup>

Ако актуализацията не се осъществи от сегашните МС и НС, служебното правителство следва да има мандат да изготви проект на закон за промяна на бюджет`2014, който да бъде гласуван в първите дни на новото НС. Това следва да бъде осъществено след ревизия на годишната и средносрочната макрорамка, за да постави на здрава основа проектозакона за бюджета на страната за 2015 г. Служебното правителство следва да има мандат да изготви и този втори проект на закон за бюджета, който да внесе след актуализацията в НС. Следващото правителство ще бъде формирано най-рано през октомври и няма да има възможност да подготви проект на закон за бюджета на страната до края на месеца.

Сегашното правителство трябва да преустанови всякакви извънредни разходи, за да компенсира спрените оперативни програми на ЕС или да спасява очертаващите се дефицити в бюджетите на НЗОК и Съдебната власт, защото ще остави финансов хаос след себе си.

*Публичният дълг* продължава да остава на ниско равнище, далеч от рисковия критерий. Критиките срещу извършване на нормални операции по неговото обслужване са без основание. Последните емисии на правителството регистрираха отлични резултати, които се дължат основно на това, че бюджетните разходи по обслужването на този дълг са много под нивата, считани от инвеститорите за рискови.

*Обезценяването на капитала, земите и имотите* остава силно. Признаците за подобрение в началото на настоящата година са много слаби и не променят критичната оценка за показателя и конюнктурата.



*Фирмените задължения.* Вътре в държавната икономика се задълбочават отрицателни процеси. Дългът на НЕК доближава 3 млрд. лева, новият дълг на БЕХ, все по-големите финансови затруднения на държавните електроцентрали формираха напрежение, което ДКЕВР се опита да прехвърли върху ВЕИ сектора и ЕРП-та. Нарастват бързо просрочията между фирмите, особено в енергетиката.

Слабо намаляват *необслужваните кредити*, но е вероятна опасността те да се окажат по-големи след одита на КТБ.

*Кредитният рейтинг* на страната бе намален от една от агенциите, но остава с инвестиционна стойност. В тези показатели има отрицателна динамика.

*Инфлацията*, според възприетата в Методологията метрика, продължава да не представлява риск. В такъв се превърна 6-месечната устойчива дефлация, прекъсната в края на пролетта.

Прогнозите на ЛУР за спиране на *оперативни програми на ЕС* и проблеми пред договарянето на следващото споразумение с ЕК се сбъднаха напълно. ЕК спря ОП „Околна среда“ и „Регионално развитие“; реална е опасността за спиране и на ОП „Конкурентоспособност“ и „Транспорт“. ЕК върна за втори път предложенията на българското правителство.<sup>9</sup>

Служебното правителство следва да има мандат да продължи и, евентуално, да завърши преговорите по Споразумението 2014 – 2020 за европейско финансиране и да предприеме мерки за отваряне на оперативните програми. В противен случай, страната няма да получи финансова подкрепа през цялата настояща година и ще следва да се справя с извънреден бюджетен дефицит.

Както бе прогнозирано от ЛУР,<sup>10</sup> *секторният индекс на икономическа несигурност* е в критичната зона, макар формално да отсъства спад на БВП. Икономическите и финансови средства за предотвратяване на социални и политически рискове са изчерпани.



### **Динамика на социалната несигурност**

Има слаба отрицателна промяната в показателя за *бедността и неравенството*. Тук процесите са силно инертни и бързо влошаване или подобряване не могат да се очакват. Отрицателната промяна засяга рисковите групи, тези с ниски доходи, младите безработни, социално изключените групи. Това задълбочава неравенството.

Според вече несигурните различни източници на данни,<sup>11</sup> *безработните* слабо намаляват (1.1%), в сравнение с 2013 г. – вероятно вследствие положителните тенденции в ЕС, където показателят намалява, според последните отчетени от Евростат данни.<sup>12</sup> През май младежката безработица в България се понижи до 24,6% спрямо 25,2% през април и е под нивото на младежката безработица от 29,1% преди година. Общото намаление не е достатъчно да промени икономическата конюнктура и да даде социална сигурност.

*Дефицитът на пенсионната и социално-осигурителната система* остава в своите критични стойности. Прогнозата на ЛУР за надвишаване на новоотпуснатите пенсии с

18 700 може да бъде достигната. За първите пет месеца на годината новоотпуснатите пенсии надвишават миналогодишните със 7248. Ръководството на НОИ не очаква допълнителни рискове за консолидирания бюджета на ДОО.

*Дълговете на болниците* стават все по-ярко, хронично и неоспоримо доказателство за слабото управление и недобрата организация на болничното здравеопазване. Очакваният недостиг на средства по здравноосигурителни плащания до края на годината е в размер от 491 815 хил. лв. общо, разпределени: за лекарствени продукти за домашно лечение и диетични храни за специални медицински цели – в размер на 96 580 хил. лв.; и, за заплащане на изпълнители на болнична помощ е в размер на 395 234 хил. лв.

В следващите месеци здравеопазването ще е в криза, като основна причина за социалното напрежение и проблемите на медиците е лошата организация на финансирането. Особено тежки пробойни в разходите на НЗОК създават неконтролираният разход за лекарства и неупражняваният контрол върху целесъобразността на разходите за болнично лечение.

*Секторният индекс на социалната несигурност сочи криза.*



### **Динамика на енергийните рискове**

*Енергийна независимост.* Цените и доставките на природен газ са зависими от доставчик, който злоупотребява с господстващото си положение. Три правителства не направиха крайно необходимите интерконекторни връзки със съседните страни, за да неутрализират тази опасност. „Южен поток“ ни заплашва с изолация и санкции от ЕС.

*Балансът на природния газ.* Конфликтът с Москва създава опасност от прекъсване на доставките на природен газ за България. По отношение на сигурността на доставките на природен газ страната ни няма достатъчен резерв (липсват и ценови условия за неговото създаване, поради популистката политика на ДКЕВР), за да отрази или компенсира спиране на редовните доставки.

Вече има силен *дисбаланс* между електрогенериращите и поддържащи резервни мощности и потреблението и износа. Редуцирането на генериращите и поддържащи мощности ще задълбочи и без друго тежките финансови проблеми на производителите, а субсидирането на топлинната енергия от цената на електрическата енергия при ко-генерация допълнително влошава състоянието на електроцентралите в големите градове. Българските институции не спазват законодателството на ЕС. НЕК е във фактическа финансова несъстоятелност, а цените на електроенергията продължават да се определят от популистки съображения.

*Резервът от течни горива* се запазва на нивото, предвидено в нормативите. Излизането на нови-стари производители на световния петролен пазар блокира риска от изкуствено поддържане на високи цени на петрола. Остават критични злоупотребата с господстващо положение при цените и картелирането на пазара. Още не е установен контрол върху вноса на суров петрол и върху горивата в данъчните складове. Страната губи акциз и ДДС от нерегламентиран внос и износ на течни горива.

Общият секторен *риск на енергетиката е с критични стойности*, за което допринася

дейността на регулаторния орган – ДКЕВР, който ускорява кризисните процеси.



### Общата несигурност

Синтетичния индекс на несигурност сочи обща криза в страната. Според Методологията на ЛУР, ако три от секторните индекса, включително националния и политическия, имат критични стойности, страната е в обща криза.

Вън от съмнение е политическата криза, която този месец ще влезе в конституционните си форми. В останалите сектори има специфики. Също както при семействата, успешните години на страните си приличат, но кризите за всяка от тях, и в различно време, са уникални. Спецификите на сегашната българска криза (силно различаваща се от тази през 1996/1997 г.) са следните:

- В индекса на националната сигурност досега не сме отчитали такъв тежък пробив, като този в банковата система;
- Икономиката на страната не е в рецесия, но ключова част от останалите ѝ показатели, включително тези на публичните финанси са пред актуализация или извънреден дефицит;
- За пореден път, след есента на м. г., отчитаме, че е налице криза в социалния сектор в здравеопазването и образованието.
- Макар да няма сривове в доставките на електроенергия, газ и течни, положението в сектора на енергетиката е критично по останалите показатели, а повечето производители и търговците са пред фалит.



### Прогноза за несигурността

Прогнозираме продължителна обща криза в страната.

- Изборите през есента няма да разрушат сегашната партийно-корпоративна политическа система на страната. Тя е основната причина партиите и държавните институции да са изправени пред остър дефицит на доверие за управление на страната. Затова най-тежкият проблем е формирането на управляващо мнозинство, способно да изведе страната от кризата.
- Възстановяване на досегашното мнозинство в НС е невъзможно – ГЕРБ се връща във властта. Има четири сценария за партията: първи, самостоятелно управление с малко или с купено (както 2009 – 2013) мнозинство; втори – „семейна“ коалиция с Реформаторския блок; трети – голяма коалиция с БСП/КБ; и четвърти – коалиция с ДПС. Първият ще доведе до нетрайно управление – поради популизма си, ГЕРБ е неспособна за жертви за защита на публичния интерес. Вероятно е при втория сценарий с умерен и третия – с неясен шанс да бъдат осъществени част от необходимите реформи за излизане от кризата. С двойно по-ниска вероятност от предните е четвъртият сценарий, който носи опасността да доизгради и трайно закрепя партийно-корпоративния модел в България.
- Кризата в националната сигурност може да бъде овладяна, но българските

граждани с техните права, свободи и собственост, с техните институции, няма да бъдат защитени, поради политическата криза.

- Икономиката и финансите на страната могат да излязат от кризата в началото на 2015 г. при целенасочени и смели действия, част от които бяха препоръчани.
- Необходими са години, много усилия, реформи и жертви на гражданите за излизане от кризата в социалния сектор, здравеопазването и образованието; тези сектори са нарастващо неадекватни спрямо намаляващия брой на населението.
- Потвърждаваме прогнозата си, че развързката на кризата в електроенергетиката предстои през 2014 г., най-късно през 2015 г., заради надеждите, които ще събудят изборите.



### **Заклучение**

Предстоят избори, в които не се откроява алтернатива на сегашния партийно-корпоративен модел. Досегашната опозиция видимо идва на власт. Но излизането от изолация не може да компенсира липсата на коалиционна култура. Коалиционно управление на ГЕРБ е най-реалистичната перспектива, но то изисква предефиниране на самия модел на партията. Най-естествената коалиция – тази с Реформаторския блок, би наложила най-съществени промени в ГЕРБ и би носила високо равнище на риск и за двете формации.

Изборът на коалиция ще бъде осъществен от лидера на ГЕРБ и ще бъде предопределен от неговите лични преценки и предпочитания, които не се поддават на анализ с научни средства. Може да се прогнозира, че следващото управление едва ли ще има качествено различен подход към управлението на страната – част от неговия дневен ред вече се задава от кризата, а още по-съществена част – от неуспешния мандат и познатите управленски стереотипи на ГЕРБ.

До изборите не са възможни политически новообразувания, които да доведат до принципна промяна в отношенията между бизнеса и политиката, а следователно и за излизане от политическата криза.

**БЕЛЕЖКИ**

<sup>1</sup> Методология на ЛУР за определяне на Общия индекс на несигурност.

<sup>2</sup> Периодичен доклад за рискове и несигурност №38/07.04.14г.

<sup>3</sup> [http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/events/Census2011\\_QR\\_BG.pdf](http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/events/Census2011_QR_BG.pdf)

<sup>4</sup> КМЧП, чл. 48 ал. 7: „По смисъла на този кодекс под обичайно местопребиваване на физическо лице се разбира мястото, в което то се е установило преимуществено да живее, без това да е свързано с необходимост от регистрация или разрешение за пребиваване или установяване. За определянето на това място трябва да бъдат специално съобразени обстоятелства от личен или професионален характер, които произтичат от трайни връзки на лицето с това място или от намерението му да създаде такива връзки.“

<sup>5</sup> Закон за преброяване на населението и жилищния фонд 2011 г., Допълнителни разпоредби, т.10. „Обичайно местопребиваване“ е мястото, където едно лице обикновено прекарва дневния период на почивка, независимо от временно отсъствие поради почивка, ваканция, посещения при приятели и роднини, работа, медицинско лечение или религиозно поклонение.“

<sup>6</sup> <http://www.mlsp.government.bg/bg/news/report20140212.pdf>

<sup>7</sup> МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ, НАЦИОНАЛЕН ОПЕРАТИВЕН ЩАБ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА КРИЗИСНАТА СИТУАЦИЯ, ВЪЗНИКНАЛА ВСЛЕДСТВИЕ НА УВЕЛИЧЕН МИГРАЦИОНЕН НАТИСК, Рег. №8121р-9404/04.07.2014 г., РАЗДЕЛ IV. СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАНИЦИ.

<sup>8</sup> Междинен доклад Динамика на рисковете за макрорамката №23/02.2014; Авторска статия Текущ обзор на макрорамката и бюджета №32/13.03.2014, Димитър Бъчваров; Междинен доклад Рискове за макрорамката и бюджета №45/18.05.2014 г.

<sup>9</sup> [http://offnews.bg/news/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8\\_289/%D0%95%D0%9A-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B5-%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-2014-2020\\_347532.html](http://offnews.bg/news/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8_289/%D0%95%D0%9A-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B5-%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-2014-2020_347532.html)

<sup>10</sup> Периодичен доклад за рискове и несигурност

<sup>11</sup> [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics\\_explained/index.php?title=File:Unemployment\\_rates,\\_seasonally\\_adjusted,\\_December\\_2013.png&filetimestamp=20140130142558](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_December_2013.png&filetimestamp=20140130142558)

<sup>12</sup> <http://news.expert.bg/n446323>